

genomen, zeer voorzichtig met de wettelijke aanpak van het passief roken; de meeste Europese landen hebben inmiddels beperkende regels voor het roken in openbare ruimten en in werksituaties.

Het boek is voorzien van een uitgebreide literatuurlijst en een duidelijk register. Het biedt waardevolle informatie, vooral voor mensen die zich op beleidsniveau met deze materie bezighouden.

Paul Roodenburg

## Aankondigingen

**Patiëntenvoorlichtingsmateriaal: een overzicht. Supplement 1986.** Utrecht: Landelijk Centrum Dienstverlening GVO, 1986; prijs f 15,-.

Het overzicht kan besteld worden door overmaking van f 15,- op postgiro 4239028 ten name van LCD GVO Utrecht, onder vermelding van 'Overzichten GVO; 5-1986'. Voor nadere informatie kan men contact opnemen met de bibliotheek, telefoon 030 - 910 244, toestel 373.

**Snelle hulpgeboden. Methoden en technieken bij acute situaties in de intra- en extramurale gezondheidszorg.** De Jong-Berkhout T. Alphen aan den Rijn, Brussel: Samsom Stafleu, 1986; 205 bladzijden, prijs f 32,50. ISBN 90-6016-718-X.

Een didactisch goed opgezet boek, dat zeker zijn weg zal vinden bij de opleiding in de paramedische beroepen.

**De Nederlandse gezondheidszorg voor Chinezen... een muur? De behoefte aan voorlichtingsmateriaal over gezondheid en gezondheidszorg voor Chineestaligen. Een onderzoeksverslag.** Schuddeboom C. Bunnik: Bureau Voorlichting Gezondheidszorg Buitenlanders (Postbus 100, 3980 CC Bunnik; telefoon 03405 - 64 844), 1987; 150 bladzijden, prijs f 17,50 exclusief porto. ISBN 90-70854-05-8.

**Health hazards of organized violence.** 's-Gravenhage: Ministerie van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur, 1987; 182 bladzijden, prijs f 35,- inclusief verzendkosten. ISBN 90-346-1049-7. Te bestellen door overmaking van de kosten op bankrekening nummer 51.88.27.666 van het Distributiecentrum Overheids Publicaties, 's-Gravenhage, onder vermelding van het ISBN.

### Literatuuronderzoek via de computer

Literatuuronderzoek is essentieel bij het bestuderen van problemen in de huisartspraktijk en bij wetenschappelijk onderzoek. Met behulp van een computer is het mogelijk in korte tijd de relevante referenties op te sporen in een groot medisch bibliografisch bestand. Men heeft hiervoor doorgaans de hulp nodig van een deskundige, die bij voorkeur ook nog ervaring moet hebben met de typische huisartsgeneeskundige vraagstellingen en literatuur.

The Royal College of General Practitioners, de Britse zusterorganisatie van het NHG, levert sinds enkele jaren een dergelijke dienstverlening aan huisartsen. De kosten die de RCGP in rekening brengt aan niet-leden, zijn aanzienlijk lager dan de bedragen die wetenschappelijke bibliotheken in Nederland vragen. Voor een standaard-overzicht van 25 meest recente referenties wordt £ 15.00 (ongeveer f 50,-) gerekend. Elke volgende reeks van maximaal 25 referenties kost £ 1.00. Bovendien heeft de documentalist van de RCGP inmiddels een grote specifieke deskundigheid, die in Nederland nog ontbreekt. Overigens wordt hoofdzakelijk gebruik gemaakt van de bestanden van Index Medicus en/of Excerpta Medica. Tijdschriften die hierin niet zijn geïndexeerd, zullen derhalve ontbreken.

Aanvraagformulieren voor deze dienstverlening van de RCGP zijn verkrijgbaar bij het redactiesecretariaat van *Huisarts en Wetenschap*, Postbus 14015, 3508 SB Utrecht; telefoon 030 - 520 716.

### Euthanasie

Een commissie van de Gezondheidsraad heeft advies uitgebracht over zorgvuldigheidseisen bij euthanasie. De commissie stelt voor de volgende zorgvuldigheidseisen vast te stellen:

1. De geneeskundige heeft aan de patiënt voorlichting gegeven over de situatie waarin deze zich bevindt en omtrent het te verwachten beloop en de eventuele mogelijkheden tot beïnvloeding daarvan.
2. De geneeskundige is met de patiënt tot de overtuiging gekomen dat de patiënt zijn verzoek tot levensbeëindiging heeft gedaan en gehandhaafd in vrijwilligheid en na zorgvuldige overweging.
3. Indien de patiënt niet langer in staat is zijn wil te uiten, maar voordien een schriftelijk verzoek om levensbeëindiging heeft gedaan, mag op deze verklaring acht worden geslagen als uitdrukking van de wil van de patiënt, mits de geneeskundige de overtuiging heeft dat deze verklaring is afgelegd na zorgvuldige afweging en in vrijwilligheid en dat er voor de noodsituatie waarin de patiënt zich bevindt geen andere oplossingen zijn.
4. De geneeskundige moet een geneeskun-

dige hebben geraadpleegd die geacht kan worden tot het geven van een onafhankelijk oordeel in staat te zijn.

5. De geneeskundige legt de feitelijke gang van zaken vast in een schriftelijk verslag waarin tenminste zijn vermeld:

a. de feiten en omstandigheden bedoeld onder 1 t/m 3;

b. de naam en de zienswijze van de door hem geraadpleegde andere geneeskundige. Dit verslag moet gedurende vijf jaar worden bewaard.

6. Indien de patiënt de leeftijd van zestien jaar nog niet heeft bereikt, neemt de geneeskundige geen beslissing omtrent het verzoek tot levensbeëindiging, alvorens hij met de patiënt de vraag heeft besproken of deze er een overwegend en gefundeerd bezwaar tegen heeft zijn wettelijke vertegenwoordigers bij de besluitvorming te betrekken. Tenzij de patiënt een, naar het oordeel van de geneeskundige, gehoord een te consulteren deskundige, overwegend en gefundeerd bezwaar heeft tegen het betrekken van zijn wettelijke vertegenwoordigers in de besluitvorming omtrent zijn verzoek, worden laatstgenoemden in de besluitvorming betrokken.

Het rapport is te bestellen bij de Gezondheidsraad, afdeling Voorlichting, telefoon 070 - 471 441, toestel 214.

### Brochure over borstafwijkingen

De afdeling Voorlichting van het Koningin Wilhelmina Fonds heeft een brochure uitgebracht over veel voorkomende borstafwijkingen. Hierin wordt tevens aandacht besteed aan de verschillende soorten onderzoek, zoals mammografie en cel- en weefselonderzoek.

De brochure 'Borstafwijkingen' is kosteloos verkrijgbaar bij het KWF-Voorlichtingscentrum, Sophialaan 8, 1075 BR Amsterdam.

### Bloeddrukmeting door praktijk-assistenten

Bij herhaling is aangetoond dat praktijkassistenten de bloeddruk even goed kunnen meten als de arts, en dat vaak zelfs betrouwbaarder doen. Bloeddruksprekuren van praktijkassistenten nemen de arts routinewerk uit handen en geven de assistentes extra voldoening in het werk. Voorwaarde voor een dergelijke professionele ondersteuning van de arts is, dat de assistente niet alleen de bloeddrukmeting goed onder de knie heeft, maar ook inzicht heeft in het hoe en waarom van hoge bloeddruk en de behandeling daarvan.

De Nederlandse Hartstichting heeft een opleidingsproject gefinancierd, dat wordt uitgevoerd door de Nederlandse Vereniging

voor Doktersassistenten, in samenwerking met de Leidse Onderwijs Instellingen (LOI). Het programma bestaat uit een cursusboek met schriftelijke lessen à f 39,45; hierin is correctie van de lessen inbegrepen.

Cursisten die dit theoretische deel hebben voltooid, krijgen een certificaat waarmee de weg open staat naar het tweede deel van de cursus: een praktijkavond georganiseerd op regionaal niveau.

Het cursusboek kan worden besteld bij de LOI, Postbus 4200, 2350 CA Leiderdorp, door overmaking van f 39,45 op gironummer 21100.

### Reageerbuisbevruchting en kunstmatige inseminatie

In Groot-Brittannië is in 1984 het geruchtmakende Warnock Report verschenen over onder meer reageerbuisbevruchting (IVF). De Warnock-commissie stelde dat alleenstaande heterosexuele vrouwen en samenwonende of alleenstaande lesbiennes niet voor IVF in aanmerking mogen komen.

Dit is een omstreden zaak. In het advies van de commissie van de Gezondheidsraad (1986) wordt het standpunt van de Warnock-commissie niet gevolgd.

De meerderheid van de commissie meent dat er geen harde argumenten voor een hulpverlener zijn om deze vrouwen medewerking bij KID of IVF te onthouden.

De vraag is of er bewijzen zijn dat het opgroeien zonder vader nadelig is voor een kind. Onlangs verscheen een overzicht van de literatuur over dit onderwerp, van de hand van een Engelse kinderpsycholoog en kinderpsychiater. Zulke bewijzen zijn er niet, stellen zij. Er zijn geen aanwijzingen dat kinderen in vaderloze gezinnen zich in sociaal, emotioneel of seksueel opzicht anders ontwikkelen dan kinderen in gezinnen met een vader.

### Nagekomen

■ **De palliatieve behandeling van patiënten met kanker** (3 juni 1987). PAOG Nijmegen.<sup>5</sup>

■ **Vrouwen en verslaving** (5 juni 1987). Studiedag Instituut voor Preventieve en Sociale Psychiatrie en RIAGG Centrum West, Rotterdam. Inlichtingen: Marina Smit, telefoon 010 - 463 4107, of Joke Haafkens, telefoon 010 - 463 4103.

**Mededelingen voor de Agenda in het juli-nummer moeten op uiterlijk 18 juni 1987 in het bezit zijn van het redactiesecretariaat.**

### Juni

■ **Calcium, bot en bloeddruk** (9 juni). Symposium Nederlands Zuivelbureau. Inlichtingen: Eurocongres, Koningslaan 52, 1075 AE Amsterdam; telefoon 020 - 641 550.

■ **Patiëntenvoorlichting in de eerste lijn** (13 juni). Congres Nijmeegs Universitair Huisartsen Instituut en Werkgroep GVO-onderzoek, Praeklinisch Instituut, Nijmegen. Inlichtingen: Werkgroep GVO-onderzoek, Postbus 5104, 3502 JC Utrecht.

■ **Huisarts en AIDS** (18 juni). PAOG Amsterdam.<sup>4</sup>

■ **8th World-Congress for Sexology** (14-20 juni), Heidelberg. Inlichtingen bij het secretariaat: POB 106020, D-6900 Heidelberg, BRD.

■ **Verdriet, verliesverwerking en gezondheid** (18-19 juni). Boerhaave Commissie, Leiden, telefoon 071 - 275 290.

■ **36e SIMG-congres** (24-26 juni). Kultuurpaleis, Praag. Inlichtingen: NHG-bureau, telefoon 030 - 516 741.

### September

■ **Verdeelde geneeskunde, historische en filosofische analyse** (10-11 september). Boerhaave Commissie, Leiden, telefoon 071 - 275 294.

■ **37e SIMG-congres** (14-19 september), Klagenfurt. Inlichtingen: Mrs. Sigrid Taupe, Bahnhofstrasse 22, A-9020 Klagenfurt, Oostenrijk.

### Oktober

■ **Juridische praktijkproblemen voor de arts** (1-2 oktober). Boerhaave Commissie, Leiden, telefoon 071 - 275 292.

■ **Referatendag NHG** (2 oktober). Plaats: Vakgroep Huisartsgeneeskunde, Rijksuniversiteit Limburg, Maastricht. Inlichtingen: NHG-bureau, telefoon 030 - 516 741.

■ **Resuscitatie van de pasgeborene** 8 oktober, herhaling). Boerhaave Commissie, Leiden, telefoon 071 - 275 294.

■ **Importziekten: recente ontwikkelingen** (8-9 oktober). Boerhaave Commissie, Leiden, telefoon 071 - 275 293.

■ **Pro - motion. Theoretische achtergronden en praktische toepassingen van Bewegingswetenschappen Groningen** (9 oktober). Symposium, Martinihalencentrum, Groningen. Inlichtingen: Symposiumsecretariaat, Bloemensingel 10, 9712 KZ Groningen; telefoon 050 - 632 719.

■ **Incontinentia urinea** (10 oktober). Symposium (PAOG) Rotterdam.<sup>6</sup>

■ **Oud(-er) worden nu** (22-23 oktober). Symposium georganiseerd door het Gerontologisch Instituut Amsterdam, RAI, Amsterdam. Inlichtingen: Organisatie Bureau Amsterdam, telefoon 020 - 440 807.

■ **Xth International conference on the social**

**sciences and medicine** (26-30 oktober). Teramar Conference Hotel, Sitges, Spanje. Inlichtingen: Dr. P.J.M. McEwan, Glengarden, Ballater, Aberdeenshire AB3 5UB, Scotland.

■ **Dilemma's in de geriatrie** (29-30 oktober). Boerhaave Commissie, Leiden, telefoon 071 - 275 297.

### November

■ **Vaardigheden: heekundige technieken** (12 november). Boerhaave Commissie, Leiden, telefoon 071 - 275 292.

■ **Stafylokokken en stafylokokkenziekten** (12-13 november). Boerhaave Commissie, Leiden, telefoon 071 - 275 290.

■ **Vragen rond de fysiotherapie** (19-20 november). Boerhaave Commissie, Leiden, telefoon 071 - 275 292.

■ **Huisarts en patiënt: duel of duet? Botsende opvattingen over goed huisartsgeneeskundig handelen** (20 november). NHG-congres, Hanzehof, Zutphen. Nadere berichten volgen.

### December

■ **Vorderingen en praktijk** (10-11 december). Boerhaave Commissie, Leiden, telefoon 071 - 275 293.

■ **betekent: eerste vermelding.**

<sup>2</sup> Inlichtingen: Secretariaat Postacademisch Onderwijs, Medische Faculteit, Rijksuniversiteit Limburg; telefoon 043 - 887 777.

<sup>3</sup> Inlichtingen: Secretariaat Van Hoytema Stichting, Postbus 89, 7500 AB Enschede; telefoon 053 - 892 409.

<sup>4</sup> Inlichtingen: Bureau PAOG Amsterdam, Tafelbergweg 25, 1105 BC Amsterdam; telefoon 020 - 566 4801/3.

<sup>5</sup> Inlichtingen: Bureau Post-Academisch Onderwijs Geneeskunde, Johannes Wierlaan 1, 6500 HG Nijmegen; telefoon 080 - 517 051.

<sup>6</sup> Inlichtingen: PAOG Erasmus Universiteit Rotterdam, Postbus 1738, 3000 DR Rotterdam; telefoon 010 - 463 5013/463 5048.

<sup>7</sup> Inlichtingen: Bureau PAOG Utrecht, Bijlhouwerstraat 6, 3511 ZC Utrecht; telefoon 030 - 331 123, toestel 217/8.

<sup>8</sup> Inlichtingen: Bureau Postacademisch Onderwijs Geneeskunde, Oostersingel 59, 9713 EZ Groningen; telefoon 050 - 613 701.

<sup>8</sup> Inlichtingen bij het secretariaat: 's Landswerf 219, 3063 GG Rotterdam; telefoon 010 - 411 6614.